

# Το Ολοκαύτωμα της Κάσου. (20 Μαΐου - 7 Ιουνίου 1824),

του Υποναύαρχου (ε.α.) Μάρκου Μάστρακα Π.Ν..



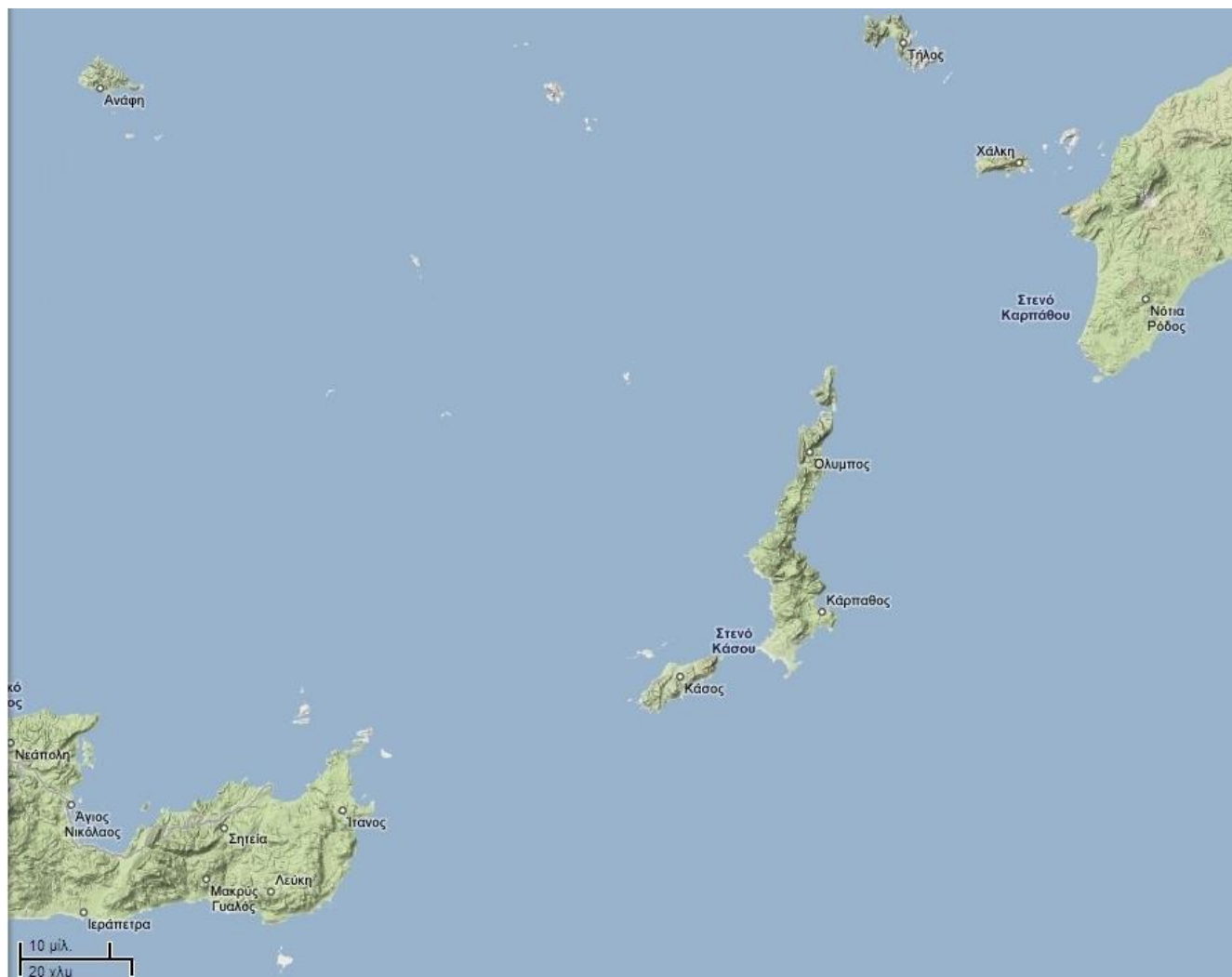
## ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η νήσος Κάσος στη περίοδο της Εθνεγερσίας του 1821 κατείχε σημαντική στρατηγική θέση για τις θαλάσσιες μεταφορές από και προς την Ανατολική Μεσόγειο, δεσπόζουσα των νοτιοανατολικών στενών του Αιγαίου μεταξύ Καρπάθου - Κρήτης, ιδιαίτερα μετά τη βίαιη υποταγή της τελευταίας στους Αιγυπτίους, αρχές Μαΐου του 1824, που προηγήθηκε της δικής της καταστροφής.



Παρά το μικρό μέγεθος αυτής της άγονης βραχώδους νήσου (66 τχ) με τους 11.000 περίπου μονίμους κατοίκους τότε (που έκτοτε, λόγω απωλειών και μεταναστεύσεων, απογράφηκαν το 1951 σε 1.396 και το 2001 σε 1.071! ) διέθετε σημαντική ναυτική δύναμη και ικανότατους ναυτικούς, τόσο από πλευράς γνώσεως και χειρισμού του πλοίου ως εμπορικού και πολεμικού, όσο και από επιχειρηματικής πλευράς.

Το σημαντικό αυτό "ναυτικό προπύργιο" με τον ισχυρότατο στόλο του, είχε γίνει φόβος και τρόμος της Μεσογείου, προσβάλλοντας κυρίως τα παράλια της Μικράς Ασίας, Συρίας και Αιγύπτου, είχε βοηθήσει σημαντικά την Κρητική επανάσταση με 50 από τα 100 πλοία τους που διέθεσε από τη πρώτη στιγμή στον Αγώνα και σε κάθε ευκαιρία διατάραζε με αποφασιστικά, καίρια κτυπήματα τη ναυσιπλοΐα της Τουρκίας, Αιγύπτου και Συρίας, με το Αιγαίο, τη Σμύρνη και την Κωνσταντινούπολη, που αναγκαστικά περνούσε από το στενό Κάσου-Κρήτης, πλάτους 20 ν. μιλίων.



Χαρακτηριστική περίπτωση της ανδρείας και της ικανότητας των Κασιωτών, μεταξύ πολλών άλλων κατορθωμάτων τους, ήταν και η αιχμαλώτιση 13 πλοίων μέσα από τη ναυτική βάση στη Δαμιέττα το 1822!... κάτι που οι Αιγύπτιοι τους το φύλαγαν!...

Σημαντική επίσης ήταν η προσφορά του ναυτικού των Κασιωτών από την αρχή της Επανάστασης 1821, χάρις στην προετοιμασία που είχε προηγηθεί από τον επιφανή Κασιώτη Ηλία Κακομανώλη του Ιωάννου, ο οποίος μνηθείς στη "Φιλική Εταιρία" έφθασε στο νησί μεταμφιεσμένος σε παπά για την οργάνωση και υποστήριξη του αγώνα της Εθνεγερσίας, με όλα τα διατιθέμενα μέσα του ναυτικού αυτού νησιού!...

## ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Κατόπιν των παραπάνω εκτεθέντων γίνεται αντιληπτό γιατί ο Ισμαήλ Γιβραλτάρ, ηγούμενος της επιχειρήσεως καταστολής της Ελληνικής Επανάστασεως στη Πελοπόννησο, αποφάσισε ορθά να εξασφαλίσει τα νώτα του, καταστρέφοντάς την ολοκληρωτικά, όπως άλλωστε είχε σχεδιασθεί από τον Μωχάμετ Άλη προ πολλού.

Στα μέσα Ιανουαρίου του 1824 Αιγυπτιακή ναυτική μοίρα διήλθε έμπροσθεν της νήσου, κατόπτευσε την περιοχή και έριξε μερικές κανονιές προς εκφοβισμό, στις οποίες άμεσα οι ντόπιοι απάντησαν αντιπυροβολώντας άφοβα και χωρίς δισταγμό!

Το γεγονός αυτό επιβεβαίωσε τις πληροφορίες τους για το επικείμενο κτύπημα του νησιού τους και εγκαίρως ζήτησαν βοήθεια από την "Κεντρική Διοίκηση" πλην όμως η απάντηση ήταν αρνητική, ελλείπει χρημάτων για ναύλωση ικανού στόλου, Ύδρας και Σπετσών κατά βάση, για να αντιμετωπίσει την επερχόμενη Τουρκο-Αιγυπτιακή λαίλαπα!...

Η απόφαση αυτή αφ' ενός δυσαρέστησε τους Κασιώτες, που τόσα πολλά είχαν μέχρι τότε προσφέρει στον Αγώνα, αφ' ετέρου υπήρξε μοιραία μιας και ο Γιβραλτάρ, με απόλυτη θαλάσσια κυριαρχία στη περιοχή αυτή, θα πετύχαινε άνετα το σκοπό του.

Η επιχείρηση ξεκίνησε την 20η Μαΐου με βομβαρδισμό του νησιού από μοίρα 20 Αιγυπτιακών πλοίων (4 φρεγάτες, 6 κορβέτες και 10 βρίκια, με στρατό από 3-4 χιλιάδες αιμοδιψείς Αρβανίτες υπό τον Χουσεϊν μπέη, που είχε προηγουμένως καθυποτάξει τη Κρήτη) τα οποία αντιμετωπίζοντας ισχυρή αντίσταση από την οργανωθείσα εκ των ενόντων άμυνα της νήσου απεσύρθησαν προσωρινά στη Ρόδο.

Η ενέργεια επαναλήφθηκε την 26η Μαΐου με ανηλεή βομβαρδισμό επί δύο ημέρες από 45 πλέον πλοία και στη συνέχεια συνεχείς προσπάθειες αποβίβασεως στρατού με 18 καΐκια και βάρκες στην απόκρημνη ακτή, που απέτυχαν οικτρά χάρις στη μεγάλη αυτοθυσία των υπερασπιστών, που διέθεταν 30 πυροβόλα κατάλληλα τοποθετημένα και 1.200 γενναίους πολεμιστές (εκ των οποίων οι 500 ήσαν Κρήτες)!...

Προ του ανέλπιστου "φιάσκου" που εξελισσόταν επί μέρες η όλη επιχείρηση, τέθηκε σε εφαρμογή το σχέδιο εξευρέσεως με κάθε θεμιτό και αθέμιτο μέσο της καταλλήλου τοποθεσίας, για ασφαλή αποβίβαση των στρατευμάτων τους.

Αυτό τελικά επιτεύχθηκε δυστυχώς με προδοσία, από τον εξαγορασθέντα κάτοικο του νησιού ονόματι Ζαχαριά ("ξενικό" δηλαδή μη Κασιώτη), κατά τα λεγόμενα επιφανών Κασιωτών από διασταυρωθείσες μαρτυρίες διασωθέντων!

Κατόπιν τούτου, στο Δυτικό μέρος του νησιού που υποδείχθηκε ότι ήταν αφρούρητο, αποβιβάστηκε την ασέληνη νύκτα της 7ης Ιουνίου σημαντική ομάδα εμπειροπόλεμων, πάνοπλων στρατιωτών, με 30 και πλέον βάρκες, οι οποίοι και εγκατέστησαν αμαχητί το απαιτούμενο προγεφύρωμα για να αποβιβασθεί αμέσως μετά η κύρια δύναμή τους, αποτελούμενη από 3-4 χιλιάδες πάνοπλους Αρβανίτες και άφθονο πολεμικό υλικό.

Έτσι οι εισβολείς μετά από λίγες ώρες βρέθηκαν αναπάντεχα στα νώτα των ηρωικών

υπερασπιστών που αιφνιδιάστηκαν και, μετά από λυσσώδη αντίσταση, βαλλόμενοι πανταχόθεν, αναγκάστηκαν τελικά να υποκύψουν, προκαλώντας με ότι πυρομαχικά τους είχαν απομείνει και το γιαταγάκι τεράστιες απώλειες στους εχθρούς του γένους!

Το τι επακολούθησε είναι αδύνατο να περιγραφεί με απλά λόγια!...

Δεν υπήρξε έλεος από τους αιμοδιψείς εισβολείς που αλαλάζοντας έσφαζαν χωρίς διάκριση άνδρες γυναίκες και παιδιά, ενώ βεβήλωναν εκκλησιές, βίαζαν γυναίκες, λεηλατούσαν και παρέδιδαν στο πυρ ότι εύρισκαν μπροστά τους!...

Ο θρήνος και οι απελπισμένες κραυγές των αθώων θυμάτων έσκιζαν τους ουραμούς, ενώ το νησί καταύγαζε μέσα στο σκοτάδι καιόμενο απ' άκρου εις άκρον!...

Το ξημέρωμα η Κάσος είχε ουσιαστικά χαθεί, με περισσότερους από 2.000 νεκρούς!

Αρκετά από τα διασωθέντα της σφαγής γυναικόπαιδα συνελήφθησαν και στη συνέχεια προωθήθηκαν στα σκλαβοπάζαρα για πούλημα, ενώ 500 περίπου έμπειροι ναυμάχοι, που συνελήφθησαν και δεν εκτελέστηκαν, εξαναγκάστηκαν με δόλο να επανδρώσουν τα Αιγυπτιακά πλοία στη συνέχεια!...

Αρκετοί, σχετικά τυχεροί, κατόρθωσαν να διαφύγουν τη σφαγή ή την αιχμαλωσία και στη συνέχεια, μέσα στο χαμό της μάχης και το σκοτάδι, πέτυχαν με μικρά πλεούμενα να διασπάσουν το ναυτικό κλοιό και να δραπετεύσουν στα γύρω νησιά!...

Τα λάφυρα, μεταξύ των οποίων και 23 περίπου διάφορα πλεούμενα και δυσεύρετη ναυπηγική ξυλεία, μεταφέρθηκαν με τυμπανοκρουσίες στην Αλεξάνδρεια!...

Ο Γιβραλτάρ ήταν περήφανος για το επίτευγμά του και, όταν μετά από λίγο καιρό συνάντησε το σύμμαχό τους, Γάλλο Ναύαρχο της Μεσογείου Δεριγνύ, του είπε κομπάζοντας "η Κάσος δεν υπάρχει πια, τη κατάστρεψα τελείως και δεν άφησα ρουθούνι ζωντανό!... ". Στην ερώτηση δε του Γάλλου αν ξέφυγε κανένας, απάντησε γελώντας ότι "πρέπει να είχαν διαφύγει μερικοί", οπότε του επισήμανε ειρωνικά "Αγαπητέ μου δεν έκανες τίποτα σπουδαίο, γιατί αυτοί θα επανέλθουν και θα αναγεννηθούν από τις στάχτες τους, όπως λέγεται για το Φοίνικα της Ελληνικής Μυθολογίας!... ", κάτι που μετά μερικά χρόνια βγήκε πέρα για πέρα αληθινό!...

## **ΕΠΙΛΟΓΟΣ**

Για την ιστορία αξίζει να σημειωθεί ότι στις 17-18 Ιουνίου, ναυτική μοίρα εκ 30 Ελληνικών πλοίων, με Ναύαρχους Σαχτούρη και Μπουκουβάλα έφθασαν στη Κάσο για να βοηθήσουν αλλά αντί αυτού έγιναν μάρτυρες του ολοκαυτώματός της και της στερήσεως του συνεχιζόμενου Αγώνα από μία τόσο σημαντική ναυτική δύναμη!... Η λανθασμένη αυτή εκτίμηση της Κεντρικής Διοικήσεως είχε ολέθριες συνέπειες!

Τιμήs ένεκεν, το Ναυτικό κατά τον Β'ΠΠ ονόμασε ΚΑΣΟΣ το Ναρκαλιευτικό που παραχωρήθηκε στην Αλεξάνδρεια από τους συμμάχους την 20-12-43 και το οποίο, μετά συνεχή δράση στη ΝΑ Μεσόγειο, είχε τραγική κατάληξη, βυθιζόμενο (μαζί με άλλα δύο Αγγλικά Ναρκαλιευτικά) την 15η Ιουνίου 1944 στον Τούρλο Αιγίνης, από πρόσκρουση σε νάρκη στη προσπάθεια διανοίξεως διαύλου στο ναρκοπέδιο του Σαρωνικού για τον είσπλου

στο Φάληρο των επαναπατριζομένων μετά την απελευθέρωση ηρωικών πολεμικών μας πλοίων, με επικεφαλής το Θωρηκτό Γ.ΑΒΕΡΩΦ.

Μεταγενέστερα, το όνομα αυτού του μικρού αλλά ένδοξου νησιού κόσμησε ορισμένα άλλα πλοία του Πολεμικού και του Εμπορικού μας Ναυτικού.

Η Ελληνική Πολιτεία, από της απελευθέρωσης της νήσου από τους Ιταλούς και της ενσωματώσεώς στην Ελλάδα το 1948, σε αναγνώριση της τεράστιας προσφοράς των Κασίων στον κατά θάλασσα υπέρ της ανεξαρτησίας αγώνα και του ανυπολόγιστου τιμήματος που πλήρωσε το νησί με το ολοκαύτωμά του, καθόρισε ως ημέρα μνήμης και τιμής την 7η Ιουνίου ετησίως, όπου εκτός των άλλων οι λυράρηδες τραγουδούν τα βάσανα και τους καημούς τους!

Κλείνοντας τη συνοπτική αυτή περιγραφή, αξίζει να σημειωθεί ότι οι επίγονοι των Κασιωτών (ναυμάχων και μη), που αγωνίστηκαν υπέρ ιερών - οσίων και πατρίδος, μεγαλουργούν στο διεθνή χώρο της ναυτιλίας, τόσο με εξαιρετους Ναυτικούς όσο και με αξιόλογους Εφοπλιστές και Επιχειρηματίες (όπως ενδεικτικά μόνο αναφέρονται, μεταξύ πολλών άλλων, οι Κουλκουντής, Ρεθύμνης, Παπαδάκης, Μάρκου).

Μάρκος Μάστρακας  
Υποναύαρχος ΠΝ (εα)  
22 Δεκεμβρίου 2005

#### **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**

- *Νεώτερον Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν "ΗΛΙΟΥ" (1950)*
- *Ναυτική Εποποιία του 1821, Αρχηγείο Ναυτικού (1971)*
- *Το Ναυτικό στην Ιστορία των Ελλήνων, Αρχιπλοιάρχου(Ο) Μ. Σίμψα ΠΝ (1982)*
- *Η Καταστροφή της Κάσου, Ε. Περσελή (1997)*
- *Ιστοσελίδα Δήμου νήσου Κάσου στο "Internet" (20/12/2005)*

